

POLSKO-UKRAIŃSKI
ROCZNIK
UKRAIŃSKO-POLSKI

***KSZTAŁCENIE ZAWODOWE:
PEDAGOGIKA I PSYCHOLOGIA***

Pod redakcją

Tadeusza Lewowickiego
Jolanty Wilsz

Iwana Ziaziuna
Nelli Nyczkało

I

CZĘSTOCHOWA – KIJÓW
1999

Recenzenci

Tadeusz LEWOWICKI, Jolanta WILSZ,
Swietłana SYSOIEWA, Georgij BAŁŁ

Rada Naukowa

Tadeusz LEWOWICKI, Iwan ZIAZIUN

Komitet Redakcyjny

Nella NYCZKAŁO, Jolanta WILSZ, Swietłana SYSOIEWA, Czesław NOSAL,
Jan STRELAU, Georgij BAŁŁ, Henryk BEDNARSKI, Semen GONCZARIENKO,
Walentyna SEMICZENKO, Olena KULCZYCKA, Ryszard SZWED,
Stanisław PODOBIŃSKI

37.014 = 161.1 = 162.1
377 = 161.1 = 162.1

Skład i łamanie
Janina JĘDRZEJEWSKA

*Poradnictwo zawodowe
Kariera zawodowa*

Projekt okładki
ART PLUS

Korektorzy
Radosław PODOBIŃSKI
Edyta SADOWSKA

Tłumaczenia
Wacław BACZYŃSKI
Andrzej WĄTROBA

ISBN 83-7098-672-2

© Copyright by Tadeusz Lewowicki & Jolanta Wilsz & Nella Nyczkało
& Iwan Ziaziun & Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie.
Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie,
ul. Waszyngtona 4/8, 42-200 Częstochowa, tel./fax (0-34) 3614-854.
Wyd. I, Nakład 600 egz. Obj. ark. druk. 30,0

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ
ЖУРНАЛ
УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ

***ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА:
ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ***

За редакцією

Тадеуша Левовицького
Іоланти Вільш

Івана Зязюна
Неллі Ничкало

I

ЧЕНСТОХОВА – КИЇВ
1999

Рецензенти
Тадеуш ЛЕВОВИЦЬКИЙ, Іоланта ВІЛЬШ,
Світлана СИСОЄВА, Георгій БАЛЛ

Наукова рада
Тадеуш ЛЕВОВИЦЬКИЙ, Іван ЗЯЗЮН

Редакційна колегія
Нелля НИЧКАЛО, Іоланта ВІЛЬШ, Світлана СИСОЄВА, Чеслав НОСАЛ,
ІАН СТРЕЛЯУ, Георгій БАЛЛ, Генрик БЕДНАРСЬКИЙ, Семен ГОНЧАРЕНКО,
Валентина СЕМИЧЕНКО, Олена КУЛЬЧИЦЬКА, Ришард ШВЕД,
Станіслав ПОДОБІНСЬКИЙ

Складання
Яніна ЄНДЖЕЄВСЬКА

Проект обкладинки
АРТ ПЛЪУС

Коректори
Радослав ПОДОБІНСЬКИЙ,
Едита САДОВСЬКА

Переклад
Вацлав БАЧИНСЬКИЙ
Анджей ВОНТРОБА

ISBN 83-7098-672-2

© Copyright by Тадеуш ЛЕВОВИЦЬКИЙ & Іоланта ВІЛЬШ & Іван ЗЯЗЮН
& Нелля НИЧКАЛО & Видавництво Вищої Педагогічної Школи у Ченстохові.
Видавництво Вищої Педагогічної Школи у Ченстохові,
вул. Вашингтона 4/8, 42-200 м. Ченстохова, тел./факс (0-34)3614-854
Видання I, Тираж 600 прим., друк. арк. 30,0

SPIS TREŚCI

Do Czytelników	9
-----------------------------	----------

Część I:

ZAGADNIENIA EDUKACJI WE WSPÓŁCZESNYM SPOŁECZEŃSTWIE

TADEUSZ LEWOWICKI

Przemiany oświaty w Polsce – zmagania o nowy ład edukacyjny	15
---	----

SEMEN GONCZARENKO

Państwowy standard treści szkolnej oświaty (koncepcja dydaktyczna)	29
--	----

ANDRZEJ RADZIEWICZ-WINNICKI

Nauki o wychowaniu w warunkach gospodarki wolnorynkowej	39
---	----

TADEUSZ NOWACKI

Spółeczeństwo obywatelskie i oświata	51
--	----

JOLANTA WILSZ

Przemiany edukacyjne z punktu widzenia podejścia systemowego i koncepcji stałych indywidualnych cech osobowości człowieka	69
---	----

WALDEMAR FURMANEK

Kształcenie modułowe. Eksplicacja podstawowych zjawisk	89
--	----

MIKOŁAJ SÓLDATIENKO

Problemy kształcenia pedagogicznego na Ukrainie	123
---	-----

WOJCIECH WALAT

Treści edukacji ogólnotechnicznej w nowym systemie oświaty	133
--	-----

STANISŁAW PODOBIŃSKI

Uwagi o podstawowych problemach edukacyjnych przedstawionych w wybranych tytułach prasowych	151
---	-----

Część II

PROBLEMY KSZTAŁCENIA, DOSKONALENIA I PORADNICTWA ZAWODOWEGO ORAZ DZIAŁALNOŚCI ZAWODOWEJ

NELLA NYCZKAŁO

Problemy rozwoju ciągłego kształcenia zawodowego na Ukrainie	163
--	-----

STEFAN M. KWIATKOWSKI

Standardy edukacyjne i kwalifikacyjne w kształceniu zawodowym	175
---	-----

WANDA RACHAŁSKA

Poradnictwo zawodowe – między kształceniem ogólnym a zawodowym	187
--	-----

WANDA BRZOZOWSKA

Nauczyciel a poradnictwo zawodowe osób niepełnosprawnych	199
--	-----

WALENTYNA SEMICZENKO

Teoretyczne i metodyczne uwarunkowania refleksji systemowej jako składnika zawodowego myślenia i jako życiowej działalności człowieka	209
---	-----

DŻAANITA KRIUKOWA

Psychologiczno-pedagogiczne aspekty doskonalenia zawodowo-technicznego młodzieży	229
--	-----

IRINA KOWCZINA	
Modelowanie przygotowania zawodowego nauczycieli w Polsce w końcu XX wieku	243
KAZIMIERZ WENTA	
Kształcenie pedagogiczne ekonomistów jako nauczycieli akademickich	255
LIDIA CHOMICZ	
Struktura treści psycho-pedagogicznego przygotowania przyszłego nauczyciela klas szkoły podstawowej	273
JAROSŁAW CECHMISTER	
Ukraińskie Liceum Medyczne: doświadczenia i perspektywy rozwoju	287
OLENA ANISZCZENKO	
Kształcenie zawodowe kobiet z mniejszości narodowych na Ukrainie (80-te lata XIX w. –1917 r.)	297
OLGA ŁODYGA	
Kariera zawodowa jako kategoria świadomości społecznej w gospodarce rynkowej	307

Część III

HUMANISTYCZNE I METODOLOGICZNE ASPEKTY KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO

IWAN ZIAZIUN	
Człowiek w kontekście filozofii humanitarnej	323
GEORGIJ BAŁŁ	
Paradygmat dialogu i problem przyłączenia do kultury naukowej	335
HENRYK BEDNARSKI	
Metodologiczne problemy badań współczesnych rodzin polskich	349
SWIETŁANA SYSOJEWA	
Teoretyczno-metodologiczne uzasadnienia twórczości pedagogicznej	361
OKSANA RUDNICKA	
Rozumienie wytworu sztuki jako problemu pedagogicznego	373
TAMARA JACENKO	
Problem werbalizacji i poznawania systemowych charakterystyk nieświadomej treści psychiki podmiotu	391
GRIGORIJ WASIANOWICZ	
Kultura moralna pedagoga: pojęcia i rzeczywistość	403
KAZIMIERZ CHYC	
Podróże – turystyka etniczna; szansa czy zagrożenie w warunkach transformacji ustrojowych oraz przemian edukacyjnych w Polsce i na Ukrainie	417
NEONIŁA POBIRCZENKO	
Problem współistnienia osobowości młodzieży i bliskiego środowiska ekonomicznego	429
NATALIA GREBENIUŁ	
Specyfika wykonawczej twórczości wokalisty	445
EUGENIUSZ BOROWIEC	
Funkcje nauczyciela szkoły dla dorosłych w warunkach transformacji społeczno-ekonomicznej	455

ЗМІСТ

До читачів	9
------------------	---

Частина I

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

ТАДЕУШ ЛЕВОВИЦЬКИЙ	
Освітні зміни у Польщі – боротьба за новий освітній лад	15
СЕМЕН ГОНЧАРЕНКО	
Державний стандарт змісту шкільної освіти (дидактична концепція)	29
АНДЖЕЙ РАДЗЕВИЧ-ВІННИЦЬКИЙ	
Наука про виховання в умовах вільноринкового господарства	39
ТАДЕУШ НОВАЦЬКИЙ	
Громадянське суспільство та освіта	51
ЮЛАНТА ВІЛЬШ	
Зміни в освіті з точки зору системного підходу і концепції сталих індивідуальних рис людської особистості	69
ВАЛЬДЕМАР ФУРМАНЕК	
Модульна освіта: експлікація основних явищ	89
МИКОЛА СОЛДАТЕНКО	
Проблеми педагогічної освіти в Україні	123
ВОЙЦЕХ ВАЛЯТ	
Зміст загальнотехнічної складової у новій системі освіти	133
СТАНІСЛАВ ПОДОБІНСЬКИЙ	
Про представлення основних освітніх проблем у вибраних заголовках матеріалів преси	151

Частина II

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ, ВДОСКОНАЛЕННЯ, КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

НЕЛЛЯ НИЧКАЛО	
Проблеми розвитку безперервної професійної освіти в Україні	163
СТЕФАН М. КВЯТКОВСЬКИЙ	
Едукаційні та кваліфікаційні стандарти у професійній освіті	175
ВАНДА РАХАЛЬСЬКА	
Професійне консультування: між загальною і професійною освітою	187
ВЛАДИСЛАВА БЖОЗОВСЬКА	
Вчитель і професійне консультування інвалідів	199
ВАЛЕНТИНА СЕМИЧЕНКО	
Теоретические и методические предпосылки системной рефлексии как компонента профессионального мышления и жизнедеятельности человека	209
ДЖААНИТА КРЮКОВА	
Психолого-педагогические аспекты совершенствования профессионально-технической подготовки молодежи	229

ІРИНА КОВЧИНА	
Моделювання професійної підготовки вчителів в Польщі в кінці XX століття	243
КАЗІМЕЖ ВЕНТА	
Педагогічна освіта економістів як підготовка до викладання у вищих навчальних закладах	255
ЛІДІЯ ХОМИЧ	
Структура змісту психолого-педагогічної підготовки майбутнього вчителя початкових класів	273
ЯРОСЛАВ ЦЕХМІСТЕР	
Український медичний ліцей: досвід і перспективи розвитку	287
ОЛЕНА АНИЩЕНКО	
Жіноча професійна освіта для національних меншин в Україні (80-ті роки XIX ст. – 1917 р.)	297
ОЛЬГА ЛОДИГА	
Професійна кар'єра як категорія суспільної свідомості у ринковому господарстві	307

Частина III

ГУМАНІСТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

ІВАН ЗЯЗЮН	
Людина в контексті гуманітарної філософії	323
ГЕОРГІЙ БАЛЛ	
Парадигма діалогу і проблема прилучення до наукової культури	335
ГЕНРИК БЕДНАРСЬКИЙ	
Методологічні проблеми досліджень сучасних польських родин	349
СВІТЛАНА СИСОЄВА	
Теоретико-методологічне обґрунтування педагогічної творчості	361
ОКСАНА РУДНИЦЬКА	
Розуміння мистецького твору як педагогічна проблема	373
ТАМАРА ЯЦЕНКО	
Проблема вербалізації та пізнання ситемних характеристик несвідомого змісту психіки суб'єкта	391
ГРИГОРІЙ ВАСЯНОВИЧ	
Моральна культура педагога: поняття і реальність	403
КАЗІМІР ХИЦ	
Подорожі - етнічний туризм: можливість чи небезпека в умовах трансформації суспільного ладу і змін в освіті в Польщі та Україні	417
НЕОНІЛА ПОБІРЧЕНКО	
Проблема сумісності особистості учнівської молоді та близького економічного середовища	429
НАТАЛІЯ ГРЕБЕНЮК	
Специфіка виконавської творчості співака	445
ЄВГЕНІЙ БОРОВЕЦЬ	
Функції вчителя школи для дорослих в період соціальних і економічних змін	455

Do Czytelników

Polsko-Ukraińskiego, Ukraińsko-Polskiego Rocznika

„Kształcenie Zawodowe: Pedagogika i Psychologia”

Społeczeństwa współczesnej Europy coraz lepiej zdają sobie sprawę, że jednym z podstawowych warunków ich pomyślnego rozwoju jest dobre wykształcenie. Obserwujemy liczne próby doskonalenia systemów edukacji i poszukiwania lepszych od dotychczasowych modeli oświaty. Starania o przebudowę modeli oświaty podejmowane są m.in. na Ukrainie i w Polsce, w państwach tworzących nowe ustroje społeczne i gospodarcze oraz kształtujących nowe stosunki sąsiedzkie.

Powołanie wspólnego polsko-ukraińskiego periodyku naukowego, poświęconego problemom edukacji, jest w tych okolicznościach inicjatywą niezwykle ważną i pożyteczną. Prezentacja dorobku teoretycznego i doświadczeń praktycznych w zakresie oświaty stwarza szansę na określenie optymalnych rozstrzygnięć kwestii edukacyjnych w obu naszych Państwach. Nowe czasopismo z pewnością przyczyni się również do rozszerzenia i intensyfikacji współpracy pedagogów i nauczycieli polskich i ukraińskich.

Życzę, aby spełniły się szczytne zamierzenia Pomysłodawców i Realizatorów tego pięknego przedsięwzięcia wydawniczego. Wierzę, że inauguracja nowego periodyku stanie się ważnym wydarzeniem naukowym, a dalsze losy poczynąń wydawniczych przyniosą Autorom, Redaktorom i Czytelnikom wiele pożytku i satysfakcji.

Przewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych
Polskiej Akademii Nauk,
Rektor Wyższej Szkoły Pedagogicznej ZNP w Warszawie,
Profesor zwyczajny, doktor habilitowany nauk
humanistycznych

Tadeusz Lewowicki

До читачів
польсько-українського, українсько-польського щорічника
„Професійна освіта: педагогіка і психологія”

У сучасній Європі дедалі краще усвідомлюють, що добра освіта є однією з головних передумов успішного розвитку суспільства. Спостерігаємо численні спроби вдосконалення освітніх систем і знайдення моделей освіти, кращих за відомі раніше. Намагання перебудувати освітні моделі є спільним для України і Польщі – країн, які творять новий соціально-економічний устрій і запроваджують між собою нові сусідські стосунки.

За цих обставин заснування спільного польсько-українського наукового часопису, присвяченого проблемам освіти, становить надзвичайно важливу й корисну ініціативу. Представлення у ньому теоретичного доробку і практичного досвіду обох наших країн у царині освіти підвищує шанси на окреслення в кожній з них оптимальних розв'язків освітніх питань. Новий часопис, безумовно, сприятиме розширенню та інтенсифікації співпраці польських і українських педагогів.

Бажаю, щоб здійснилися найповніше шляхетні прагнення замислювачів і реалізаторів цього прекрасного видавничого проекту. Вірю, що поява нового часопису стане важливою науковою подією і що й надалі він приносить своїм авторам, редакторам і читачам багато користі і задоволення.

Керівник Комітету педагогічних наук
Польської академії наук,
ректор Вищої педагогічної школи у Варшаві,
доктор хабілітований гуманістичних наук,
професор

Тадеуш Левовицький

Do Czytelników Polsko-Ukraińskiego, Ukraińsko-Polskiego Rocznika „Kształcenie Zawodowe: Pedagogika i Psychologia”

Na przełomie dwóch tysiącleci rozwój współpracy między pracownikami oświaty Ukrainy i Polski nabiera nowego impulsu.

Zainicjowanie przez fachowców naszych państw wydawania wspólnego pisma naukowego to znaczące wydarzenia we współpracy w dziedzinie oświaty i nauki. Globalne zmiany socjalne i głęboka transformacja ekonomii postawiły oświacie nowe wymagania, spowodowały też konieczność jej reformowania na nowych metodologicznych i prawnych zasadach.

System oświaty jest jednym z najważniejszych czynników rozwoju socjalnego, gwarantem bezpieczeństwa narodowego, zapewnieniem lepszej przyszłości naszym Państwom. Wspólne naukowe badania, wymiana doświadczeń i informacji sprzyjają dalszemu podwyższaniu poziomu oświaty i wychowania obywateli Ukrainy i Polski; rozwojowi wzajemnego zrozumienia i twórczym osiągnięciom naszych narodów.

Prezydent Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy,
Doktor habilitowany filozofii
Profesor, członek ANP Ukrainy,
Poseł Ukrainy

Wasył Kremeń

До читачів
польсько-українського, українсько-польського щорічника
„Професійна освіта: педагогіка і психологія”

На рубежі двох тисячоліть розвиток співробітництва між освітянами України та Польщі набуває нового імпульсу.

Заснування фахівцями наших держав спільного наукового часопису – помітна подія у співробітництві в галузі освіти та науки. Глобальні соціальні зміни, глибока трансформація економіки зумовили нові вимоги до освіти, спричинили необхідність її реформування на нових методологічних і законодавчих засадах.

Система освіти є провідним чинником суспільного розвитку, гарантом національної безпеки, запорукою майбутнього наших держав. Спільні наукові дослідження, обмін досвідом та інформацією сприятимуть подальшому піднесенню рівня освіти і виховання громадян України та Польщі, розвитку взаєморозуміння та творчим здобуткам наших народів.

Президент Академії педагогічних наук України,
доктор філософських наук,
професор, академік АПН України,
народний депутат України

Василь Кремень